

ALLAH HER ZAMAN DOĞRU OLMAMIZI İSTER¹

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿119﴾

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.”²

Doğruluk, insanın söz, fiil ve niyetleriyle dürüst ve iyilikten yana olması anlamında kullanılan bir ahlakî kavramdır. Yüce Mevlamız, kulluğumuzun bilincinde olmamızı ve doğruluktan ayrılmamamızı istemektedir. Buna göre Rabbimizin emirlerine uyup sadıklarla, doğrularla beraber olmak dinimizin gereğidir. Doğru konuşup, doğru yaşamak ve doğru yaşayanlarla beraber olmak Müslümanların özelliklerindedir.

Doğruluk hayatımızın bütün yönlerini kuşatmalı ve her anında bulunmalıdır. Öyle ki;

1. Niyetlerimizde doğru olmalıyız. Her şeyin başı niyet olduğu için, niyetimizin doğru ve sadece Allah rızasına göre şekillenmesine dikkat etmeliyiz. İbadetlerimizde, sadakalarımızda, insanlarla ilişkilerimizde niyetimizin sadece Allah rızasını taşıması gerekir.

2. Konuşmalarımıza dikkat etmeli, bütün sözlerimizin doğru olmasına özen göstermeliyiz. İnsanları memnun etmek, hak etmediğimiz bir kazancı elde etmek vb. nedenlerle hiçbir surette yalan konuşmamalıyız.

3. Davranışlarımızda doğru olmalıyız. İyi olduğuna inandığımız şeyleri yapmak ve kötü olduğuna inandığımız şeylerden uzak durmak da davranışlarımızın doğruluğudur.

4. Şahitliğimizde doğru olmalıyız. Kerim Kitabımızda şahitliğin doğru yapılmasıyla alakalı şöyle buyrulmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا

فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهَمَّا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَّوْا أَوْ تَعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانِ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿135﴾

“Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettiklerinizin) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpırsanız veya (şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”³

¹ Bu konu, Abdurrahman CANDAN, Medet ÇOŞKUN ve Doç. Dr. Ömer YILMAZ’ın “Kur’an’dan Öğütler” adlı kitaptaki yazılarından derlenerek hazırlanmıştır.

² Tevbe, 9/119.

³ Nisa, 4/135.

İnsan toplumsal bir varlık olması hasebiyle, bir diğeriyle müşterek yaşamaya, alışveriş yapmaya, komşuluk ilişkilerinde bulunmaya bir anlamda mecburdur. Toplumsal ilişkilerdeki en önemli ilke ise adaletten ayrılmamaktır. Bu yüzden başkalarının hak ve hürriyetlerine saygılı olmada, ticaretle, insanları idare etmede, sevgi ve dostlukta hep adil olmanın yollarını aramalıyız. Eğer toplumsal ilişkilerde bizim şahitliğimize ihtiyaç duyulmuş ise bundan kaçınmayıp hep doğruyu söylemeliyiz. Yalan ve yalancı şahitlik yaparak hem idareyi aldatmak, hem de hakkı gasp edilen mazlumun aleyhine işleyecek bir duruma sebebiyet vermek bir Müslüman'a asla yakışmaz. Öyleyse adaletin yalnızca mahkemelerden dağıtılmasını ve sadece buralardan beklenmesini yeterli göremeyiz. Adalet her yere hâkim olursa mahkemenin işleri kolaylaşır. Unutmayalım ki, mahkemede doğru şahitlik yaparak adaletin tesisine yardımcı olmak da en önemli insani ve İslami görevimizden biridir.

5. Verdiğimiz kararlara bağlı kalmada doğru olmalıyız. Allah'ın rızasını kazanmak için bir karar verdiğimizde onu uygulamak, bu kararıma bağlı kalmak, ondan vazgeçmemek, farklı bir tavır sergilememek de doğrudur. Mesela, namaz kılmayan bir kimsenin, namaza başlama kararı aldıktan sonra, namazları terk etmemesi ve bu kararında sebat etmesi bu anlamda bir kararlılık ve doğrudur.

Buna göre doğruluk, niyetlerimizi, konuşmalarımızı, davranışlarımızı ve verdiğimiz kararlara bağlılığımızı kapsamaktadır. Bu şekilde gerçekleşen bir doğruluk, erdem ve güzellik Allah'a kul olmanın da gereğidir. Ayrıca, dünya hayatında bize fayda sağlayacak en güzel şey doğrudur. Çünkü doğruluk, bütün şartlarda güzel meyveler verir, bize ve insanlığa fayda sağlayacak sonuçlar doğurur.

Doğruluğumuzu sorgulamalı ve bu yönde kendimizi geliştirmeliyiz. Peygamber Efendimiz:

دَعَا مَا يَرِيْبُكَ إِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ فَإِنَّ الصِّدْقَ طُمَأْنِينَةٌ وَإِنَّ الْكُذْبَ رِيْبَةٌ

*“Sana şüphe veren şeyi terk et, emin olduğun şeye ulaşıncaya kadar git. Zira doğruluk kalbin mutmain olmasıdır, yalan ise insanın kalbinde kuşku uyanmasıdır.”*⁴ buyurmuştur. Bu hadis-i şerif, günahı alışkanlık hâline getirmemiş Müslümanın kalbinin, dinin hoş görmediği şeylerin yapılması hâlinde rahatsız olacağını beyan etmektedir. Böyle bir kalp Müslüman için yol gösterici olabilir. Çünkü Müslüman yalan konuştuğunda ve doğru olmayan bir davranış sergilediğinde kalbinde bir tereddüt, bir rahatsızlık hissi oluşur. Doğru olduğunda ise içinde bir güven ve hoşnutluk ortaya çıkar.

Kur'an-ı Kerim'de doğruluğun iman ile birlikte zikredildiğini ve birçok ayette doğruluğa vurgu yapıldığını görüyoruz. Ayet-i kerimede bu anlamda

فَأَسْتَقِمَّ كَمَا أَمَرْتِ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

⁴ Tirmizî, Kıyâme, 61; Nesaî, Eşribe, 50.

“Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O yaptıklarınızı hakkıyla görür.”⁵ buyrulmuştur.

Rabbimiz “emrolunduğun gibi dosdoğru ol” buyurarak doğruluğun ne kadar önemli olduğuna dikkatlerimizi çekmektedir. İslam dininin özünü oluşturan doğruluk; insanın içi ile dışının, özü ile sözünün bir olması, söyledikleriyle yaptıklarının (söz ile fiilinin) birbirine uyması demektir. Bunun zıddı ise yalancılıktır. Yalancılık ise dinimizde yasaklanmış, İslam ahlakı ile bağdaşmayan çok çirkin bir davranıştır.

Hayatı boyunca doğruluktan ayrılmayan, düşmanlarının bile emin, güvenilir dediği yüce Peygamberimiz, bu ayet nedeniyle dosdoğru olamazsam düşüncesiyle ihtiyarladığını, saçlarının ağardığını belirtmiştir. Şu halde bizim ne kadar daha fazla dikkatli olmamız gerektiğini bir düşünelim. Düşünelim de kendimize çeki düzen verelim. Acaba biz bu emir karşısında gereken titizliği gösterebiliyor muyuz? Çevremizdeki insanlara, komşularımıza, arkadaşlarımıza bizim hakkımızda bu insan nasıldır? Doğru, dürüst ve güvenilir birisi midir? diye sorsalar acaba, bizim hakkımızda ne derlerdi? Bu insan doğru dürüst biridir mi derler yoksa yalancı biridir mi derlerdi? Her işimizde doğru olmalıyız ki toplum da bizim hakkımızda güzellikle şahadette bulunsun. Biz doğru olmalıyız ama bununla beraber yakınlarımıza ve çevremizdeki insanlara örnek olarak onların da doğru birer insan olmasını sağlamalıyız. Nitekim Peygamberimiz kendisi doğruluktan ayrılmadığı gibi kendisinden nasihat isteyen ashabına da bu konuda tavsiyelerde bulunmuştur. Bu konuya ışık tutan bir rivayet şöyledir:

Abdullah oğlu Süfyan (r.a.) şöyle demiştir: Peygamberimize (s.a.s); “Ey Allah’ın Resûlü, İslamiyet hakkında bana öyle bir öğüt ver ki, sizden sonra artık kimseden bir şey sormaya ihtiyacım kalmasın,” dedim. Bunun üzerine Peygamberimiz (s.a.s);

قُلْ آمَنْتُ بِاللَّهِ فَاسْتَقِمُّ

“Allah’a inandım, de, sonra da dosdoğru ol” buyurdu.⁶

Hadis-i şerifte dikkati çeken en önemli nokta; İslamiyet’in iki ana bölümüne işaret edilmesidir. Bu bölümlerden biri Allah’a iman, diğeri de doğruluk, dürüstlüktür. Bu iki ana nokta gerçekleştirildiği takdirde diğer yanlışlıklardan da korunmak mümkün olabilecektir. Aksi takdirde yalan, bundan kurtulmak için ikinci bir yalanı doğuracak, bu da kin ve düşmanlığın yaygınlaşmasına sebep olacaktır. Doğruluk ve dürüstlüğün olmadığı bir evde veya toplumda huzurdan ve karşılıklı güvenden bahsetmek mümkün müdür? Kimsenin kimseye güvenmediği, herkesin birbirine şüpheyle baktığı böyle bir aile veya toplum, dağılmaya ve yıkılmaya mahkûmdur. Konuyla ilgili olarak Peygamberimiz (s.a.s) kurtuluşun reçetesini vererek şöyle buyurmaktadır:

“Daima doğruluğu araştırın. Tehlikeyi doğrulukta görerseniz de doğruluktan ayrılmayınız. Zira kurtuluş ancak ondadır.”⁷

⁵ Hûd, 11/112

⁶ Müslim, İman, 13.

⁷ Kenzü’l-Ummal, 3/344.

Peygamberlerde bulunması gerekli sıfatlardan birisi hatta birincisi doğruluk, dürüstlüktür. Peygamberimizin İslamiyet'e davet ettiğini duyanlar, ilk önce onun doğru, dürüst olup olmadığını sormuşlardır. Peygamberimizin dürüst olduğunu, şimdiye kadar hiç kimseyi aldatmadığını ve yalan konuşmadığını öğrenenler şu değerlendirmeyi yapmışlardır: “İnsanlara karşı dürüst olan bir kimse Allah'a karşı niçin dürüst olmasın.”⁸ Hz. Peygamberin terbiyesinden geçmiş olan ashâbı da asla doğruluktan ayrılmazlar şayet onlardan biri doğruluktan ayrılacak olursa bu kimse kendini düzeltinceye kadar toplantılarında yer vermezler ve onlara iltifat etmezlerdi.

Şöyle bir düşünelim; acaba çevremizde kaç kişi konuştuğumuzda, ticari ilişkilerimizde ve söz verdiğimizde sözümüzü tutacağımız konusunda bize tam olarak güvenmektedir. Yahut biz karşımızdaki insanlara bu konularda ne kadar güvenmekteyiz? Eğer bu gün kimse kimseye güvenmiyor diyorsak işte bunun sebebi Rabbimizin “dosdoğru ol” emrini hakkıyla yerine getirmeyişimizdendir. Yalandan uzak durmak ve doğruluk üzere bulunmak, hepimizin en başta gelen dinî ve ahlaki görevlerimizdendir. Doğruluk şeref, izzet, yücelik; yalancılık ise zillettir.

Yapmayacağımız şeyleri söylememizin doğru olmayıp büyük günah olduğunu⁹ belirten Allah (c.c), sosyal ilişkilerin sağlıklı bir zeminde devam edebilmesi için doğruluk ilkesine vurgu yaparak şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ

يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾

“Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve doğru söz söyleyin ki Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır.”¹⁰

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾

“Rabbimiz Allah'tır deyip, sonra da doğrulukta devam edenlere gelince, onların üzerine melekler iner ve derler ki: Korkmayın, üzülmeyin, size vaat edilen cennetle sevinin.”¹¹

Bu ayet-i kerimelerde; söz söylerken ve iş yaparken doğru ve dürüst olmamız emredilmiş, böyle olduğumuz takdirde işlerimizin düzeleceği ve günahlarımızın bağışlanacağı, sonuçta da bize vaat edilen cennete ulaşacağımız belirtilmiştir.

Hepimiz hayatımızı doğruluktan ayrılmadan devam ettirelim, önce aile fertlerimiz olmak üzere diğer Müslüman kardeşlerimizin de doğru ve dürüst olmaları için dinî sorumluluklarımızı yerine getirmeye gayret gösterelim. Öyleyse doğruluk hayatımızda bir ilke olmalı, bütün davranışlarımıza şekil veren en belirgin özellik olmalıdır. Milli şairimiz M. Akif Ersoy şu beyitlerinde doğru sözlü olmamız gerektiğini ne güzel vurgulamıştır:

⁸ Buharî, Bed'ul-Vahy, 6.

⁹ Saff, 61/1-2.

¹⁰ Ahzâb, 33/70-71.

¹¹ Fussilet, 41/30.

“Şudur benim hayatta en beğendiğim meslek;
Sözün odun gibi olsun/hakikat olsun tek...”

Doğru olanlar, Allah'ın koruması altındadırlar. Allah-u Teâla, son ilahi kitabını insanların huzurunu sağlamak ve doğru yolda gitmelerini temin için göndermiştir. Aksi durum, şeytana ve onun isteklerine uyma olarak kabul edilir.

Ne mutlu, doğruluktan ayrılmayanlara... Allah doğrularla beraberdir.